

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.
c/o Tapani Saimovaara
Päijänteentie 12 A 1
17200 Vääksy
phly@phly.fi
www.phly.fi

Asikkalan kunnan kaavoitus

Asia: Muistutus Ruotsalaisen rantaosayleiskaavan ehdotuksesta

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja -tutkimusta, luonnon- ja ympäristösuojelua sekä kestävää kehitystä. PHLY on tutustunut Ruotsalaisen kaavaehdotuksen aineistoihin ja lausuu niistä seuraavaa:

Kaavoitusprosessi

PHLY on ensisijainen linnustonsuojelun asiantuntijayhdistys Päijät-Hämeen alueella. Kaava-alue on huomattavan laaja ja linnustoltaan monipuolinen. PHLY pyytää, että kaavoittaja lisää yhdistyksen kaavan osallisten listaan ja lähettää tiedon kaavan etenemisestä yhdistyksen sähköpostiosoitteeseen ja/tai postiosoitteeseen kunnan käytännön mukaisesti.

Yhdistys esitti kaavan luonnosvaiheessa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa tulisi päivittää ja sen tavoitteisiin lisätä linnustonsuojelu. Kaavoittajan mukaan linnustonsuojelu on osa ympäristönsuojelua, joka on huomioitu kaavassa MRL:n (maankäyttö- ja rakennuslain) vaatimusten mukaisesti. PHLY on kaavoittajan tulkinnasta eri mieltä. Alueen linnustoa, edes arvokkainta ja uhanalaista lintulajistoa, ei ole selvitetty asianmukaisesti ja käytetyt tiedot ovat vanhentuneita. PHLY vaatii, että linnustonsuojelu lisätään yhdeksi teemaksi kaavan OAS:aan.

PHLY ei saanut kaavoittajalta vastausta luonnosvaiheessa esittämäänsä pääepäkohtaan, että alueen linnustaselvitystiedot ovat vanhentuneet ja kattavat asianmukaiset linnustonselvitykset puuttuvat kaavan taustaselvityksistä. PHLY esitti vaatimuksensa tueksi kartan, jossa esitetään Tiira-lintutietopalveluun tallennettujen uhanalaisten lintujen havaintopaikkoja kartalla.

Kaavoittajan vastaus oli ”Kts. kohta 4”. Kohdassa neljä ei mainita mitään lintuihin liittyvää. Vastaus ja asian ohittaminen on hyvän kaavavalmistelun vastaista, eikä edistä MRL:n tavoitetta vuorovaikutteisesta osallistamisesta.

PHLY toistaa luonnosvaiheessa esittämänsä huolen kaavan etenemisaikataulusta, jota tulisi muuttaa huomattavasti väljemmäksi, jotta osallisten mielipiteet ja muistutukset voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon suunnittelutyössä sekä toteuttaa tarpeelliset selvitykset, joiden tietojen perusteella vasta voidaan arvioida kaavan todelliset vaikutukset.

Linnusto- ja luontoselvitykset

MRL:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon sen tehtävä ja tarkoitus.

Ruotsalaisen rantaosayleiskaavalla on tarkoitus mahdollistaa huomattavaa rantarakentamisen lisäämistä. Kaavaa tulisi käyttää suoraan rakennusluvan perusteena, mikä edellyttää selvityksiltä yleiskaavan selvityksiä yksityiskohtaisempaa tasoa.

Ruotsalaiselta löytyy niin selkävesien lintuluotoja kuin reheviä, linnustollisesti merkittäviä rantakosteikkoja. Rantametsät ovat linnustoltaan potentiaalisesti arvokkaita ja yleisesti luonnontilaisilla ranta-alueilla on merkitystä luonnon monimuotoisuudelle.

PHLY on tyytyväinen, että alueelta on tehty viitasammakkoselvitys, josta yhdistys huomautti. Selvityksen tulokset olisivat kuitenkin olleet luotettavampia, mikäli inventointi olisi tehty päivän sijasta myöhäisillalla-alkuyöllä.

PHLY pitää hyvänä, että alueelta on yritetty tehdä sudenkorentoselvitys, jonka tarpeellisuudesta yhdistys huomautti. Luontoselvitysraportin menetelmien kuvaus on kuitenkin puutteellinen, ja erityisesti säätilan tarkan kuvauksen puuttumisen vuoksi PHLY ei pysty ottamaan kantaa kyseisen selvityksen luotettavuuteen. **PHLY pyytää, että säätiedot toimitetaan sille viipymättä**, koska Ilmatieteen laitoksen avoimen aineiston mukaan 8.7.2016 säätyyppi ei ole ollut sudenkorentojen selvittämiseksi suotuisa, päinvastoin (maksimilämpötila +14°C ja 5–8 m/s luoteistuulta) säätila on ollut korentoselvityksen tekemiseksi huono-välittävä ja lajiryhmän inventointisuositusten vastainen.

PHLY on myös tyytyväinen, että alueelta on yritetty tehdä liito-oravaselvitys. Luontoselvitysraportin ja kaavoittajan vastineen mukaan ainakin osa liito-oravalle potentiaalisista kohteista on inventoitu maastossa heinäkuussa. Heinäkuussa tehty liito-oravainventointi ei ole luotettava ja se on lajin inventointiohjeiden vastainen. Tältä osin liito-oravaselvitystä tulee täydentää ja kohteet, jotka inventoitiin heinäkuussa, tulee inventoida uudestaan oikea-aikaisesti.

PHLY toi kaavoittajan tietoon jo luonnosvaiheessa, että kaavoituksen tarpeisiin laaditut luontoselvitykset ovat vanhentuneita ja puutteellisia. Alkuperäinen luontoselvitys on peräisin vuodelta 2003 ja sitä on päivitetty kevyesti vuonna 2008 (ja nyt kolmella erillisellä selvityksellä, joista tarkemmin yllä). Selvityksen iäkkyydestä käytettyyn tarkoitukseen kertoo esimerkiksi se, että linnuston uhanalaisuus Suomessa on arvioitu kaksi kertaa vuoden 2008 jälkeen (Mikkola-Roos ym. 2010, Tiainen ym. 2016) ja koko Suomen lajiston kerran (Rassi ym. 2010). Koska esimerkiksi lintujen uhanalaisuuden luokkia on tarkistettu jo kahdesti, ei vuoden 2008 selvitys enää kuvaa alueen suhteellista merkitystä linnustolle, eikä luonnollisesti tarjoa ajankohtaista kuvaa alueen luonnosta.

Aikaisemmissa selvityksissä on keskitytty selvittämään selvitysajankohtana uhanalaisiksi luokiteltuja lajeja ja osaa nykyisin uhanalaisista lajeista ei näin ollen ole selvitetty lainkaan.

Huolimatta alueen todennäköisestä ja tiedossa olevasta merkityksestä linnustolle, kaavoittaja ei ole teettänyt tai päivittänyt linnustonselvityksiä, eikä perustellut tätä mitenkään vastineessaan yhdistykselle. PHLY toteaa, että näin vakava tiedollinen puute kaavassa ja sitä kautta kaavan vaikutusten arvioinnissa on MRL:n vastaista ja erittäin painava argumentti mikäli kaavan lainmukaisuutta joudutaan arvioimaan oikeuslaitoksessa.

Viranomaisneuvottelun muistion perusteella paikalla ei ollut ELY-keskuksesta luonnonsuojelupuolen viranomaisedustusta, mutta luontoselvitykset todettiin kuitenkin neuvottelussa vanhoiksi.

PHLY:n aikaisemman mielipiteen liitteenä oli Tiira-lintutietopalvelun havainnot uhanalaisista lintulajeista kaava-alueella ja sen lähellä. Aineiston omistaa PHLY. Aineisto koostuu hajahavainnoista, eivätkä tiedot yleensä perustu systemaattisiin linnustolaskentoihin vaan harrastajien oman mielenkiinnon perusteella tehtyihin retkiin. Hajahavaintoaineisto osoittaa kuitenkin selvästi, että alueella on paljon havaintoja uhanalaisista lajeista ja alueen nykyisen linnustollisen merkityksen asianmukainen selvittäminen on tämänkin perusteella tarpeen.

Lisäksi kaavaa varten teetetyistä luontoselvityksistä puuttuu edelleen yhdistyksen esittämä lepakkoselvitys. Kaavoittaja on vastineessaan kirjoittanut, ettei Suomessa yleisesti vaadita lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen selvittämistä yleiskaavoissa ja että yhdistyksen vaatimus tästä olisi kohtuuton. Ensinnäkin yhdistys ei ole esittänyt lepakkoselvitykselle sisältövaatimuksia. Toiseksi kaavoittajan tulee noudattaa olemassa olevaa lainsäädäntöä, johon tällä hetkellä kuuluu Luontodirektiivin IV) liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto.

Varsinkin lepakoiden lisääntymisyhdyskunnat ovat pitkäikäisiä ja pysyviä. Erityisesti tällaisten kohteiden turvaaminen on osa kaavoitustyötä. PHLY toistaa esityksensä, että alueelta laaditaan tätä työtä varten lepakkoselvitys. Lisäksi PHLY esittää, että rakennuksia koskeviin kaavamääräyksiin lisätään kohta lepakotarkastuksien suorittamisesta, mikäli rakennusta remontoidaan lepakoiden kannalta mahdollisesti merkittävällä tavalla tai se muutetaan talviasuttavaksi.

Kaavamääräykset

Luo-2 -merkintä mahdollistaa kaava-alueella Luontodirektiivin IV a) liitteen lajien (lähinnä viitasammakko) esiintymiskohteilla pienimuotoisen niittämisen ja ruoppaamisen. Määräyksessä on myös ehto, että ennen aluetta muuttavia toimenpiteitä tulee selvittää toimenpiteen vaikutukset kyseisiin lajeihin. PHLY pitää kaavamääräystä lainvastaisena, koska lähtökohtaisesti tunnistetuille Luontodirektiivin IV a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikoille ei tule sallia muuttavia toimia kuten ruoppaus tai niittäminen, jotka todennäköisesti heikentävät kohteita. Sallittuja eivät ole edes pienimuotoiset toimet (pienimuotoinen on terminä tulkinnanvarainen).

PHLY vaatii kaavamääräyksistä poistettavaksi lausetta ”Alueella sallitaan pienimuotoinen niittäminen ja ruoppaus.” Ja viimeistä lausetta muutettavaksi siten, että sana ”Toimenpiteestä” muutetaan sanaksi ”Toimenpidesuunnitelmasta...”.

Kaavan luontovaikutusten arviointi

Kaavaehdotuksesta ja sen liiteaineistoista puuttuu MRL:n 9§ edellyttämä ja tasoinen luontovaikutusten arviointi. Nykyisellään tämä osuus on vaillinainen ja osittain jopa harhaanjohtava. Lain tarkoittaman vaikutusten arvioinnin tulee perustua riittäviin selvityksiin (ks. kappale luontoselvitykset) ja olla niin seikkaperäinen, että ekologiaan perehtymätön henkilökin pystyy tekemään sen perusteella johtopäätöksiä kaavaehdotuksen vaikutuksista eri lajeihin ja luontoarvoihin.

Esimerkiksi lintulajien osalta vaikutusten arviointi tulisi olla lajikohtaista (vähintään uhanalaisten lajien ja muiden maankäytönsuunnittelun kannalta oleellisten lajien osalta), siinä tulisi esittää lajin uhanalaisuus- ja muut luokitukset, kaavaehdotuksen välittömät ja välilliset vaikutukset kyseiseen lajiin hyödyntäen sekä kvantitatiivisia (numeerisia) että kvalitatiivisia (laadullisia) arviointimenetelmiä.

MAALI-alueet

Vuosina 2011–2016 kartoitettiin Suomessa maakunnallisesti tärkeitä lintualueita BirdLife Suomen organisoimassa MAALI-hankkeessa. Aineisto on vielä Päijät-Hämeen osalta julkaisematta, mutta sitä voidaan, vastoin kaavoittajan vastinetta, hyödyntää maankäytönsuunnittelussa. Kartta Kalkkistenkoski-Kotasaari -alueesta on toimitettu kaavoittajalle mielipiteen antamisen yhteydessä. Aineiston saa pyydettäessä PHLY:ltä myös paikkatietona.

MAALI-alueiden linnustoarvojen säilyminen tulee turvata kaavamerkinnöin ja -määräyksin ja alueet tulee esittää kartalla. Lisäksi Heinolan puoleiselta Ruotsalaiselta on olemassa vanhempaa linnustolaskenta-aineistoa, mikä viittaa siihen, että alueen pesimälinnusto voi olla maakunnallisesti arvokasta. PHLY on valmis yhteistyössä selvittämään alueen statusta kunnan ja konsultin kanssa myös Asikkalan puolelta.

Vaatimukset

- Kaavoituksen aikataulua on pidennettävä, jotta alueella on mahdollista toteuttaa asianmukaiset luontoselvitykset.
- Alueen linnusto on selvitettävä ympäristöhallinnon suositusten mukaisesti.
- Alueella tulee tehdä lepakkoselvitys ja liito-oravaselvitystä on täydennettävä. Mahdollisesti myös korentoselvitystä, mikäli inventointi on tehty huonolla säällä.
- Nykyisellään riittämätön luontovaikutusten arviointi tulee perustua näihin uusiin selvityksiin.
- Vaikutusarvioinnin perusteella kaavaa tulee tarvittaessa muokata ja mikäli arviointi aiheuttaa kaavaan merkittäviä muutoksia, tulee kaavaehdotus asettaa uudelleen nähtäville.
- MAALI-alueet tulee lisätä kaava-aineistoihin ja -karttoihin, ja alueiden linnustoarvot on turvattava.

Asikkalassa 9. päivänä maaliskuuta 2017

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistys

Tapani Saimovaara
Puheenjohtaja